

Dagboek Albanië

Aflevering 27

27 september – 2 oktober 2015

*Alex Le Mat,
Woerden / Elbasan, oktober 2015*

Zondag 27 september

Na weken met Hollandse regen wordt het vandaag een zonnige dag, want de weersverwachting voor Elbasan is beter. De hele week zon en ruim tien graden warmer dan in Nederland. Om half negen vertrekken we van huis en rijdt Marie-Louise me naar Schiphol. Op zondagochtend is er geen file. De reis met Alitalia verloopt voorspoedig tot Rome. De ruime transfertijd is hard nodig voor twee lange busritten op het vliegveld. We vertrekken met een half uur vertraging naar Tirana. Als ik aankom schijnt de zon volop.

Mijn nieuwe, vaste chauffeur, die toevallig ook Endri heet, staat te wachten. We stoppen onderweg niet voor een kop koffie en rijden meteen door naar Elbasan. Een jaar geleden was de nieuwe weg tussen Tirana en de tunnel bijna klaar. Dit jaar blijkt het even bijna te zijn. Anders gezegd, er is nauwelijks iets gebeurd. Het wordt me niet helemaal duidelijk wat er aan de hand is. Failliete wegenbouwers uit Griekenland en Turkije? Een Albanese regering die niet meer betaalt? Het tracé ligt er in ieder geval verlaten bij.

We arriveren in Real Scampis. Daar ontmoet ik Flutura Aça en twee van haar vriendinnen. Voor haar uitgeverij, Skanderbeg books, heb ik een stapel boeken meegenomen. We kletsen kort over allerlei Albanese actualiteiten. Zoals de pizza die ze wel voor mij weten te produceren, maar het bestek waarnaar ze langdurig op zoek moeten. Service en horeca passen hier nog steeds niet bij elkaar. De groente en het fruit zijn prima van smaak. Deze komen rechtstreeks van de boeren in de dorpen. Maar dat gaat veranderen. Er is een nieuwe belastingmaatregel dat boeren alleen nog maar mogen verkopen als ze een duur betaalde plek op de ‘officiële markt’ huren. Ze moeten ook een elektrische kassa of pinapparaat gaan gebruiken. Met name in de dorpen waar meestal geen elektriciteit is, wordt dat best lastig. Ook nog eens duur, want zo’n ding kost ongeveer een half jaarinkomen. Maar ja, de minister die dit voorschift uitvaardigde is eigenaar van de grootste groente-en fruitfirma in het land. Ja hoor, we zijn weer in Albanië.....

Op Topchannel kijken we naar een documentaire over **Flutura** en Houellebecq. Zij gaat zijn boeken uitgeven in Albanië.

Dan word ik afgeleverd in hotel Monarch. Voor het derde achtereenvolgende jaar is dat mijn plek. De kamer is nog altijd in orde. De kraan in de douche zit iets lossler dan vorig jaar, de bediening van de douche is onbegrijpelijk geworden. De ene keer komt het water van boven, de andere keer van opzij. Maar het is te doen. De TV stoorde vorig jaar op bijna alle kanalen. Ze hadden nog geen tijd om dit op te lossen. Dus het probleem is nog hetzelfde. De wifi werkt min of meer. Zo kan ik nog net op mijn telefoon zien hoe Peter Sagan wereldkampioen wordt.

Maandag 28 september

Het ontbijt is goed en ruim voldoende. Eda en July zitten al op het terras als ik aanschuif om te bekijken hoe we het jaarrapport van onze Skampa Kids, schooljaar 2014-2015 deze week kunnen afronden. Vorig jaar waren ze er erg laat mee, maar nu is het hele verhaal in concept al klaar. We gaan globaal door de ruim 20 pagina’s en spreken af wat er nog gedaan moet worden. Voor het vervolg moeten we zijn op het kantoor van ECE. Het eerste wat me opvalt, is dat de letter “E”, die een paar jaar geleden afbrak, nog steeds niet is gerepareerd. Eénmaal kapot is hier hetzelfde als definitief kapot. En dan maar wachten tot het probleem zichzelf oplost. Verder ziet het kantoor er nog altijd netjes uit, ook al gebeurt er niet veel. Er is nog altijd ‘a lack of projects’, zoals ze dat zeggen.

Enkele teksten in het rapport zijn nog niet compleet of moeten aangepast worden. Binnen redelijke tijd komen we er toch helemaal doorheen. In de financiële rapportage moet nog wel wat verduidelijkt worden. De uitgaven en reserveringen zijn nog niet handig weergegeven. In het eerste seizoen was er sprake van een flinke onderbesteding ten opzichte van het jaarbudget en nu is er sprake van een kleine overbesteding. Het is van belang dat dit exact wordt opgenomen in de verslaggeving. Het project is immers gepland voor vier jaren. Maar alleen de financiering van de eerste drie jaren is rond. Na die periode moet er voldoende reserve zijn om alle kinderen die geadopteerd zijn hun schoolperiode van 9 jaar af te laten maken. Daarvoor moet dus een reservering gevormd worden. De financiering voor het vierde jaar is nog onzeker. Voor de zomervakantie van 2016 moeten we wel

beslissen wat er in dat 4^e jaar wel en niet mogelijk is. Als we de doelstelling van 100 kindjaren in het vierde jaar niet halen, moeten we een aangepast budgetplan maken. Het is begrijpelijk dat Eda en July het lastig vinden om al die financiële gegevens en prognoses juist weer te geven in de verslaglegging. Ik neem het allemaal tot in detail met ze door en ga het vanavond op mijn hotelkamer verder uitwerken.

De informatie over de kinderen en de uitgaven voor de scholen zijn zo gedetailleerd dat daar niets meer aan toegevoegd hoeft te worden.

Uiteindelijk werken we heel lang en geconcentreerd door. Zo wordt het een heel late lunch in Jurevi. Deze ‘dreka’ is wel zo uitgebreid dat je het avondeten bijna kunt overslaan. Ik besluit dan ook maar om dat voor deze week als gewoonte te houden. Voor de avonden heb ik wat reepjes en koekjes op mijn hotelkamer en dat is voor de hele week wel genoeg.

De continuïteit van ECE is en blijft een zorg. Daarover hoef ik alleen maar te herhalen wat Ad Voets vijftien jaar geleden al adviseerde: ‘zorg voor je eigen inkomsten uit kostendekkende activiteiten’.

Ik had mijn hoop gevestigd op de beloofde accreditatie als trainingsinstituut. Maar de nieuwe regering heeft het hele plan ingetrokken en is gekomen met een nieuwe plan. Eerst komen de universiteiten, dan de highschools en als dat allemaal klaar is, komen de NGO’s. Dat wordt dus jaren wachten. Voor dit beleid is trouwens wel iets te zeggen. Het blijkt dat de accreditatie van heel wat “privé-universiteiten” inmiddels is ingetrokken. Hun bestaansrecht was dan ook vaak alleen maar gebaseerd op buitengewoon royale vergoedingen die aan parlementsleden uitgekeerd werden voor hun bemoeienissen.

ECE heeft een aanvraag gedaan voor een mooi project met Art Schools in Albanië en Kosovo via Balkan Arts and Culture Fund (BAC). Pas in 2016 kunnen ze een aanvraag doen voor nieuwe onderwijsprojecten bij het Europese Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA).

Het blijft dus wachten tot er iets nieuws langskomt. Daarover hoef je je niet te verbazen want dat is nu eenmaal de mentaliteit hier. Voorlopig kan alle aandacht dus uit blijven gaan naar onze Skampa Kids. Dat is hard nodig en dat doen ze goed.

Op mijn hotelkamer werk ik de laatste details uit. Tot een uur of elf ben ik er mee bezig. Waar ik gisteren al bang voor was, blijkt nu werkelijkheid. De internetverbinding functioneert nauwelijks. Het wordt nog later totdat ik de bestanden op kan sturen naar Eda en July.

Dinsdag 29 september

In de ochtend gaan we meteen aan de slag met om het jaarrapport af te ronden. Eda en July hadden ’s morgens vroeg mijn concept van gisteravond al doorgenomen. Nu gaat het snel. Er komt nog een reactie van de Regional Director of Education. Momenteel is dat Jonida Cungu. Meestal blijven deze directeuren maar kort in functie. Daarom maak ik er maar geen probleem van dat het deze week niet lukt om kennis te maken.

We gaan dieper in op de onzekerheden voor het seizoen 2016-2017. Daarvoor moet de financiering nog rond komen. Omdat de fundraising daarvoor nog moet starten, leek het me aardig om een korte video-rapportage te laten maken met interviews. Dat kan een actuele toevoeging zijn op de mooie documentaire van december 2013. Het gaat waarschijnlijk wel lukken met de hulp van studenten journalistiek.

Morgen moeten we een laatste detail invullen. De kinderen die bij aanvang van dit nieuwe schooljaar kunnen instromen, moeten definitief geselecteerd worden. De ‘selectiecriteria’ zijn dan wel klaar, de keuzes moeten nu definitief worden. De 3 schooldirecteuren zijn er op voorbereid en bij de bezoeken van morgen ronden we af.

We concentreren ons op kinderen van de klassen 7, 8 en 9. Anders zou de doorlooptijd na afloop van de projectperiode te lang worden.

Als ik in Elbasan ben, blijft mijn aanwezigheid nooit geheim. Dat blijkt weer. Medewerkers van de gemeentelijke hulpdiensten hebben mij uitgenodigd voor een kop koffie op een van de eindeloos vele (nieuwe) terrassen langs de twee vernieuwde boulevards. Het blijkt dat ik daar ga aanschuiven bij de plaatselijke brandweercommandant en een andere autoriteit van de gemeente. Zij maken deel uit van een team van meer dan dertig ambtenaren dat zorgt voor openbare veiligheid in de breedste zin van het woord. Het gesprek blijkt te gaan over de problemen bij de brandweer. De mensen moeten werken in uniformen en helmen van vijftig jaar oud. Deze zitten vol met beschadigingen en scheuren. Iedere brand zorgt dus gegarandeerd voor verwondingen bij de collega’s. Wat het ook lastig maakt is dat de (stokoude) brandslangen aan alle kanten water afgeven. Met name door gaten aan de zijkanten. Het water komt zodoende nauwelijks nog op de op de plek waar het moet zijn. De ladders op de wagens zijn soms in beweging te krijgen, maar dat is nooit zeker. Een kleine bluswagen hebben ze niet. Bij een eventuele brand in het historische centrum wordt kan dus niet geblust worden. Brandstof voor de wagens die nog rijden, is een verhaal apart. Meestal heeft de gemeente geen geld om benzine te kopen. Dan is het niet ongebruikelijk dat de medewerkers die uit eigen zak betalen! De vraag is eigenlijk gewoon of ik bij Nederlandse

brandweerkorpsen geschikte materialen in gebruikte staat kan vinden. Ik krijg nog mee dat ze echt aan alles gebrek hebben!

Laat in de middag brengen we een bezoekje aan Fiquerete Trandaffli, voorzitter van het niet zo ondernemende bestuur van de Stichting ECE. Ze verliest zich eerst in een nostalgisch verhaal over het uitdelen van brillen, een activiteit waarmee ECE zich in de negentiger jaren van de vorige eeuw bezighield. Ze legt uit dat de kinderen zo veel op hun mobiele telefoons en laptops turen, dat hun ogen sterk achteruit gaan. Ze kan alleen niet uitleggen waarom deze kinderen dan onvoldoende geld hebben om een bril te kopen. Uiteindelijk gaat een groot deel van het gesprek over haar eigen situatie. Haar school, die overigens niet deelneemt aan ons project, schijnt enorme problemen te hebben na de komst van de nieuwe directeur. Deze is daar kort na de verkiezingen gearachtureerd. Zij heeft geen kennis van onderwijs en geen kennis of ervaring in een managementfunctie. Ze verdiende wel een mooie baan omdat ze in de recente verkiezingscampagne zo actief was op de barricaden van de winnende PS. Fiquerete brengt zichzelf in de problemen omdat ze als oudste van dienst de interne oppositie aanvoert. En de jeugdige en onervaren directeur verweert zich met: “in mijn vorige baan als gevangenisbewaarder hield ik 500 vrouwen onder de duim, dus bij jullie lukt dat ook wel”.

's Avonds wil ik nog wat werken achter de PC. Na een paar dagen instabiel internet valt vanavond voor de verandering alle stroom uit. Dat roept ‘nostalgische’ herinneringen op. Als het weer licht is, wordt het douchen en slapen. Voor een internetverbinding zal ik moeten wachten tot morgen.

Woensdag 30 oktober

Vandaag brengen we een bezoek aan de drie projectscholen. Daar zie ik waar we het allemaal voor doen. En zie ik hoe de resultaten van dit bescheiden project nog altijd zo'n voldoening bieden. Het is prachtig om te zien hoe deze straatarme kinderen meedoen in hun schoolomgeving. Hoe ze mooie resultaten bereiken. Hoe ze dankbaar zijn voor de liefdevolle steun van hun onderwijzers. Daar wil je je Nederlandse geld wel aan besteden. Ik stel een verrassende continuïteit vast bij de invulling van de directiefuncties. Dezelfde drie die vorige jaar na de landelijke verkiezingen op hun post kwamen, zitten er nu nog. En ze stellen niet teleur. Integendeel, ze besteden veel aandacht aan de zorg voor de kinderen en denken goed na over de wijze waarop de school, met de beperkte middelen, extra faciliteiten kan bieden aan alle kinderen. Het team van onderwijzers blijft stabiel. Sommigen doen al mee sinds het begin in 2005. Dit jaar vindt er één verandering plaats. Op één van de scholen is een projectonderwijzer vertrokken en je komt er niet achter wat de reden is. Zijn tijdelijk alleen overgebleven collega is daardoor nog meer toegewijd dan anders. Zijn verhaal maakt indruk. Voordat ze een kind definitief adopteren in het project gaat hij op huisbezoek. Of beter op bezoek in wat voor een huis moet doorgaan. De officiële lijsten, die meestal wel kloppen, vindt hij niet voldoende. Hij wil eerst met eigen ogen waarnemen hoe de werkelijke leefsituatie van de kinderen is. En in bijna alle gevallen neemt jij een schrijnende ellende waar. Je merkt dat er inmiddels veel ervaring is bij het begeleiden van de kinderen, de ouders / verzorgers en het onderhouden van contacten met collega's en organisaties. Ik durf opnieuw te zeggen dat alles primaverloopt. De directeuren gaan nog een stevig gesprek aan met ECE over de bestedingen van de schoolbudgetten. Afgelopen jaren was dat voor elke school gelijk. Ze nemen mijn suggestie over om dat deze keer anders te doen en de primaire behoefte per school te vervullen, binnen het vaststaande budget. Dat gaat wel lukken. Maar helaas. Op alle drie de scholen hoor ik niet alleen positieve dingen. Onafhankelijk van elkaar zeggen de directeuren dat ze grote zorgen hebben over het groeiende aantal zeer jonge kinderen in de eerste en tweede klassen dat leeft in extreme armoede. Om twee voorbeelden te noemen: een jongetje van zes moet regelmatig van straat geplukt worden om naar school te komen. Van zijn moeder moet hij gaan bedelen. Een ander jongetje kan niet naar school komen omdat hij geen schoenen meer heeft. Als dat geen extreme armoede is, in een land wat een associatieverdrag met de EU heeft, dan weet ik het ook niet meer. Wat ik wel weet, is dat dit project in de zomer van 2017 eigenlijk niet kan stoppen. Sterker nog. Het moet zelfs uitgebreid worden. Wat moet je anders als je hoort over die gehandicapte moeder met 4 leerplichtige kinderen die moet rondkomen van 30 euro sociale steun per maand! En dat bij een broodprijs van één euro per stuk. Overigens hebben deze directeuren het ook niet makkelijk. Eén van hen kreeg onlangs een onaangekondigd inspectiebezoek en was op dat moment niet op haar kantoor, zelfs niet in de school te vinden. Een afstraffing dreigde. Maar haar excuus werd aanvaard. De school beschikt dan wel over een computer maar die kan al vijf maanden niet gebruikt worden om op het internet te gaan of om e-mails te versturen. Reden: de gemeente betaalt de rekeningen niet. Voor de meest dringende mails gaat de directeur dan naar een internetcafé waar ze berichten verstuurt en de kosten uit haar eigen zak betaalt. Een collega had ook problemen met de controleurs van de inspectie. Ze gaf kinderen uit een gezin toestemming om 's middags te gaan eten bij een voedselservice, verzorgd door een buitenlandse NGO. Het ging om kinderen

van wie bekend was dat er vrijwel nooit eten in huis was. Maar de controleur wenste maar toestemming te geven voor één keer per week..... Zo moeten deze directeurs laveren tussen de regels en hun sociale gevoel.

Vandaag hebben we een heel late dreka. Eda krijgt ineens opgewonden telefoontjes van Fiquerete. Het schijnt vanmorgen weer uit de hand gelopen te zijn op haar school en zij dreigt één van de slachtoffers te worden. Eda stelt het gesprek uit tot later en zegt wijselijk dat ze mij niet gaat betrekken in dit probleem. Daar blijft het voorlopig bij. Later hoor ik wel eens hoe het afloopt.

Aan het eind van de middag probeer ik ook contact te krijgen met de ambassade. Een maand geleden nam ik het initiatief om kennis te maken met de nieuwe ambassadeur, **Dewi van de Weerd**. Omdat ik nog steeds geen reactie heb, vermoed ik dat er wat mis is. Getipt door Richard vd Brink neem ik contact op met Aida Lahi, een medewerkster van de ambassade met wie ik al eerder contact had. Haar alerte optreden maakt het mogelijk om voor morgen toch een afspraak te plannen en wel met de plaatsvervangend chef de poste, Jurgen Van Meirvenne.

Op weer een avond zonder televisie heb ik tijd om een paar uur te werken voor een Nederlandse opdrachtgever. Rond elf uur is het ineens mogelijk om het bestand ook nog eens te versturen.

Donderdag 1 oktober

Vandaag heb ik een rustig programma. Tijd voor een uitgebreide koffie- en lunchafpraak met ons aller Tani. We rijden naar een nieuw restaurant langs de weg in de richting van Librazhd. Kennelijk gebouwd met het oog op de toekomst. De tafels zijn en blijven vrijwel onbezet. Zo nu en dan stopt er een auto om benzine te tanken bij de aanliggende benzinepomp. Voor de investeerder is het een gelegenheid om overtollige contanten passend te besteden. Tani vertelt dat in de aangrenzende bergen de eerste vakantiechaletjes ook al gebouwd worden.

Het eten is voortreffelijk. Alleen maar verse groenten van het land.

Tani is veranderd ten opzichte van vorig jaar. En dan heb ik het niet over zijn extra kilo's. Hij kon altijd vol vuur vertellen over zijn internetonderneming. Nu is zijn toon meer en meer berustend. Hij wil eigenlijk gewoon zijn ding doen en niet meer de moordende concurrentie met de grote jongens aangaan. Die strijd kan hij toch niet winnen, ook al omdat de groten ook nog eens beschermd worden door de overheid. Zijn kracht ontleent hij aan het grote glasvezelnetwerk wat hij beheert. Dat maakt het interessant om zijn bedrijfje over te doen aan één van die multinationals. Het moment dat zich een koper meldt, komt er heus wel aan volgens hem. Dan gaat hij tevreden zijn met een rustig baantje waarin hij zijn kennis en ervaring kwijt kan.

In de namiddag ontmoet ik op de ambassade Jurgen van Meirvenne en Aida Lahi. Jurgen is sinds zes weken op zijn post. Hij toont zich geïnspireerd door de opeenvolgende verrassingen die hij beleeft in dit altijd boeiende land. Ik kan niet anders dan bevestigen hoe typerend dat is voor ieder verblijf in Albanië. Aida was nog beter dan ik dacht op de hoogte van het werk van Stichting Skampa. Het ging vooral over de naderende afsluiting van het project Skampa Kids en de constatering dat het aantal kinderen dat in extreme armoede opgroeit bij de deelnemende scholen eerder toeneemt dan afneemt. Aida bevestigt dat dit ook het geval is op andere probleemscholen dan die in Elbasan. Zij zegt dat het gewoon een feit is dat de extreme armoede aan de onderkant van de Albanese samenleving toeneemt. Jurgen stelt uiteindelijk de Rechten van het Kind aan de orde. Eén van die rechten is het recht op onderwijs. En dat komt in het gedrang. Hij wil zich sterk maken om in gesprek te komen met grote organisaties als UNICEF of UNDP. Het streven moet zijn om het format van Skampa Kids op grotere schaal in te zetten. Het zal wel betekenen dat ik op enig moment voor een paar dagen naar Tirana moet komen. Dat heb ik er graag voor over.

Ik kijk ook nog even vooruit naar de ontmoeting van morgen met Liljana Luani over 'locked in children'. Van dit enorme probleem was hij na een zo kort verblijf in dit land nog niet op de hoogte. Aida blijkt er wel veel van af te weten. Een probleem dat officieel geen enkele aandacht krijgt. Je merkt ook dat zij zich betrokken voelt. Als we er wat mee willen en kunnen, zullen er zeker aanbevelingen van deze kant komen.

Tenslotte maakt de ambassade nog een mooi gebaar naar onze Skampa Kids. Ze worden uitgenodigd voor een speciale ontmoeting in Tirana onder leiding van een Nederlandse acteur die met straatkinderen in Tirana werkt. Aida gaat er voor te zorgen dat alles geregeld wordt. Het aanbod wordt in Elbasan in grote dank aanvaard!

De avond is gereserveerd voor de traditionele ontmoeting met **Astrit Lopari**. We gaan dineren in Attika, het gerenommeerde restaurant van zijn broer Shpatim. Astrit heeft fikse proble-

men met zijn gezondheid gehad. Wat eerst een verergering van zijn diabetes leek, bleek een hartprobleem te zijn. In april onderging hij een open-hartoperatie waarbij hij een aantal omlleidingen kreeg. Hij is nog altijd aan het revalideren en heeft net zijn eerste korte fietstochtjes gemaakt. Uiteindelijk gaat het geleidelijk aan een beetje beter. De impact van het gebeuren zie je aan hem af. Gelukkig vertelt hij ook weer honderduit over de ‘mooiste herinneringen uit zijn loopbaan’. Dat waren de reizen naar de muziekscholenfestivals in Zwitserland en Oostenrijk. Ik dacht alle anekdotes wel te kennen maar er bleken er nog veel meer te zijn

De grote gebeurtenis van volgende week is natuurlijk ook onderwerp van gesprek. Dan voetbalt Albanië tegen Servië (de return van de drone-wedstrijd). En dat in het gerenoveerde stadion van Elbasan. Tegenwoordig voldoet dit aan de standaard voor het spelen van interlands. Het wordt een wedstrijd met de allerhoogste risicofactor. Toevallig wonen Tani en Eda allebei in een flat met een balkon dat vrij uitzicht heeft op het speelveld. Gasten zijn ‘om veiligheidsredenen’ niet welkom in de woningen. Het laatste nieuws is wel dat er een enorme politiemacht op de been is. Op elk balkon wordt een politieagent gestationeerd! De drie flats waar het om gaat tellen zo’n vijftien verdiepingen, dus

Uiteindelijk verliest Albanië de wedstrijd met 2 – 0 maar het wint een paar dagen later van Armenië. Dat leidt er toe dat het wél naar het Europees kampioenschap mag waarvoor Nederland is uitgeschakeld.

Vrijdag 2 oktober

Ik ga mijn hotelrekening contant betalen in euro's. July zit klaar met de rekening. Er is ruim een ruim een kwartier overleg nodig voordat zij het geld kwijt kan bij de economist. Maar ze komt terug met een handtekening en stempel er op voor voldaan. Als ik thuis ben, bleken die handtekening en die stempel toch nog niet voldoende want niemand wist meer wie het geld in ontvangst genomen had.....

Ik stuur later een kopie van de voor voldaan getekende rekening mét sign and signature op en hoor vervolgens niets meer terug. Het zal dus wel goed gekomen zijn.

Drie jaar na de nieuwbouw merkte je toch al wat meer krimpscheurtjes in het geheel. De laatste dagen was 's avonds het warme water vrijwel op en moest ik me vrijwel koud douchen.

In Tirana word ik afgezet bij Juvenilja. Een kasteeltje waarin nu een goed lopend restaurant is gevestigd. Daar tref ik Liljana Luani en Flutura. Liljana gaat mij vertellen over de ‘locked in children’ waarmee zij werkt. Deze kinderen zijn slachtoffer van bloedwraak. Ik was op een huiveringwekkend verhaal voorbereid en dat kreeg ik ook te horen.

In de streek rondom Shkodra, in het Noorden van Albanië, heerst een hedendaagse, gedegenereerde vorm van bloedwraak. De middeleeuwse “Kanun” beschrijft dat bloedwraak alleen gepleegd kan worden op mannen en volgroeide jongens. Dat is al extreem ontregelend in de samenleving omdat deze bloedwraak oneindig voortduurt. In de boeken van Gerda Mulder en Flutura Acka had ik er iets over gelezen maar nu hoor ik wat de werkelijke situatie anno 2015 is. Het is een dramatische praktijk. Tegenwoordig kunnen ook jonge jongens, vrouwen en meisjes slachtoffer worden. Volgens de Kanun zijn zij alleen beschermd in hun eigen huis en de grond daaromheen. Eén van de gevolgen is dat de kinderen niet naar school kunnen. Ooit was er een door internationale NGO's en de Albanese regering gesteund project in een extreem afgelegen dorp waar deze kinderen toch min of meer veilig onderwijs konden krijgen. Zij konden van hun huis ‘under besa’ (een vorm van bescherming volgens de Kanun) naar dat dorp gebracht worden. Helaas werd in 2009 dit project gestopt. Het geld wat voor de school en de kinderen bestemd was, bleek niet daar terecht gekomen te zijn maar was spoorloos verdwenen en vermoedelijk geïnvesteerd in een fabriek die geëxploiteerd wordt door de burgemeester en zijn familie.

Liljana werd ook nog eens aangeklaagd door de burgemeester omdat zij een kleine tweehonderd euro projectgeld onterecht zou hebben uitgegeven (!). Pas in hoger beroep werd ze vrijgesproken. Het andere geld (een kleine vierhonderdduizend euro) is nooit meer terecht gekomen.

De uitgehongerde kinderen moesten terug naar huis en werden daar aan hun lot overgelaten. Voor de overheid is het sindsdien nog meer een onbeheersbaar dus niet bestaand probleem. Liljane hield en houdt vol. Onlangs allerlei persoonlijke bedreigingen en risico's probeert zij iets te betekenen voor tientallen kinderen die dagelijks in levensgevaar zijn. Zij geeft ze een vorm van thuisonderwijs. Voor zover het binnen haar mogelijkheden is, brengt ze zo nu en dan ook wat te eten.

Ze verzamelt van alles in haar omgeving om deze kinderen enige vorm van bestaan te geven. Ze verricht een groots werk maar ze gaat het niet volhouden. Ze wordt een jaartje ouder, ze staat er alleen voor en een oplossing van het probleem is niet in zicht.

Dan komen de individuele verhalen. Over verschillende families die bij elkaar in één huis woonden waarvan nu alleen nog een oma en een paar kinderen in leven zijn. De overige familieleden zijn vermoord of in het geheim vertrokken naar het buitenland waar ze een verborgen bestaan leiden. Soms niet verborgen genoeg zodat ze ook daar slachtoffer van bloedwraak worden. De foto's komen op tafel. Zoals die van een elfjarig jongetje. Hij dacht veilig te kunnen meegaan met zijn (niet bedreigde opa) naar het land maar werd daar in koelen bloede neergeschoten. Een meisje van een jaar of dertien dacht nog veilig naar school te kunnen lopen maar ook zij werd onderweg in koelen bloede neergeschoten. En die wraak gaat maar door. Eindeloos

Ik was gewaarschuwd. **Liljane** en Flutura zullen het op enig moment niet meer droog houden. Zo gebeurde het ook. Flutura zei aan het begin van het gesprek dat ze over dit immense probleem voorlopig geen boek ging schrijven. Maar aan het eind was ze daar niet zo zeker meer van. Deze misdadige idioterie raakt je tot het in het diepst van je hart.

Een Nederlandse journalist is jaren geleden begonnen met het maken van een documentaire over dit fenomeen. Via onze Stichting Skampa kunnen we proberen de benodigde fondsen te verzamelen om hem de kans te bieden deze af te maken. Het verhaal moet bekend worden. Hopelijk is het ook haalbaar om een onderzoek te laten doen naar de omvang van het probleem. Niemand schijnt een zinvol antwoord te kunnen geven op de vraag hoeveel families en kinderen het betreft.

De overheid zwijgt, ook al wordt Albanië klaargestoomd voor de EU. Voor de instituties die daarmee bezig zijn, is er nog heel wat te doen aan goed bestuur en een rechtvaardige samenleving.

Tegen de avond vertrok ik voor mijn terugreis. In Rome had ik weer volop transfertijd. Ik wist alleen niet dat die zo hard nodig was. De vlucht uit Tirana komt op tijd aan. We worden in een bus geladen en er volgt een lange rit naar een terminal. Bagage en paspoorten worden uitgebreid gecontroleerd. We komen namelijk in Schengengebied. Dan weer een lange rit met de bus naar een transferzone. Als je daar goed oplette, vond je een desk waar je instapkaarten voor Amsterdam kon halen. Het was daar stervensdruk met allerlei zenuwachtige Alitalia-medewerkers. In kennelijk opgewonden staat riepen ze voortdurend dat alles goed kwam en niemand te laat zou zijn. Toen ik dan een instapkaart had, dacht ik naar de gate te kunnen lopen. Maar nee hoor, daar stond weer een bus. Via de langste van drie rittenkwam ik uiteindelijk bij het goede vliegtuig. In bijna anderhalf uur overstaptijd paste net een korte plaspauze maar dat was het dan wel.

Op het vliegveld zag je overal bouwwerkzaamheden. Ik neem aan dat dit de reden voor de lange omwegen was. Anders zou je bijna vraagtekens zetten bij de efficiency van vliegveld Fiumicino.

Wordt vervolgd